

obhajobou monopolistického kapitalismu a taktikou, která směřuje k rozbití jednoty dělnické třídy.

Francouzský marxista V. Leduc, autor dalšího sborníku, nazvané „Je marxismus s překonán?“ (Paris 1946), si všímá vývoje pravičáckého revisionismu, znovu odhaluje smutně proslulého Hendrika de Mana a Léona Bluma a posléze — nikoliv zcela důsledně a bez nedostatků — kriticky rozebírá knížku G. Izara „Člověk — revolucionář“, která je manifestem jakéhosi mystického „spiritualistického socialismu“.

O boji francouzských komunistů na ideologické frontě nás informuje i poslední stať sborníku, „Návrat k Heg-

lovi jako poslední slovo universitního revisionismu“ (přeloženo z 20. č. La nouvelle critique 1950). Stručně jsou tu naznačeny historické kořeny a politický smysl novohegelianství a vysvětleno, proč reakční buržoasie znovu vytahuje Hegelův reakční systém (zvl. filosofii práva a náboženství), ale i mystifikovanou dialektiku.

To je stručný nástin obsahu sborníku, který je důkazem toho, jak živý, plodný a úspěšný je boj marxistického myšlení v různých zemích, i toho, jak pozorně a svědomitě jej sovětská filosofie sledují. Z obojího je si třeba vzít u nás příklad.

Jiří Cehl

Z NĚKTERÝCH PUBLIKACÍ KE STUDIU DÍLA RUSKÝCH REVOLUČNÍCH DEMOKRATŮ

Velcí ruští revoluční demokraté představují nejen jádro a vrchol ruské předmarxistické filosofie, ale zároveň i největší úspěchy a vrchol veškerého předmarxistického myšlení. Protože se nejvíce přiblížili k vědeckému světovému názoru, je jejich význam vpravdě světový. Sovětská lidé jsou právem hrdi na tento bohatý myšlenkový odkaz a věnují velkou péči jeho všestrannému prostudování, zhodnocení a zpopularisování.

V posledních letech máme možnost sledovat řadu monografií, které zpracovávají díla ruských revolučních demokratů. Z nich zasluhují pozornosti zejména práce D. I. Česnokova: *Světový názor Gercenův* (Mirovozzrenije Gercena, Ogiz. Gos. izd. polit. lit., 1948, 402 stran), přeložená do češtiny a vydaná v r. 1952 Rovností (česká recenze na tuto knihu vyšla v časopise Sovětská věda — filosofie III. č. 1: J. Popelová: Český překlad knihy o filosofických názorech A. I. Gercena); práce V. N. Zamjatina: *Ekonomičeskije vzgljady N. G. Černyševskogo*, (Gos. izd. polit. lit., 1951,

448 stran), rozsáhlá monografie V. S. Kružkova: *Mirovozzrenije N. A. Dobroljubova* (Gos. izd. polit. lit., 1952, 578 stran) a práce L. A. Plotkina: *Pisrev i ličiteraturno-obščestvennoje dviženije šestidesjatyh godov*, (Izd. Akad. nauk SSSR, Moskva—Leningrad 1945, 418 stran).

Vyjmenovaná díla osvětlují do hloubky myšlenkové bohatství velkých ruských revolučních demokratů a zároveň hodnotí jejich nedostatky a omyly, kterými platili daň své době a ostatnímu předmarxistickému myšlení.

V poslední době dostávají se nám do rukou nové publikace, osvětlující nejrozumnější stránky díla ruských revolučních demokratů a usnadňující jejich hlubší a správnější pochopení. Je třeba se zmínit zejména o těchto knihách: monografie o politických a právních názorech Černyševského a Dobroljubova, sborník prací Leningradské university o ruských revolučních demokratech, nový svazek literárního archivu a dvanactý svazek Archivu Marxe a Engelse.

S. A. Pokrovskij: *Političeskije i pra-*

uovye vzgljady Černyševskogo i Dobro-ljubova, Izdatelstvo Akademii nauk SSSR (institut prava), Moskva 1952, 380 stran). V knize najdeme kapitoly o sociologických a historických názorech těchto dvou vynikajících revolučních demokratů, kapitoly o jejich názorech státně-právních, názorech o revoluci, národnostní otázce, válce, mezinárodním právu a j. Kniha je uvedena výkladem základních hledisek na revoluční demokraty, vylíčen život a revoluční činnost Černyševského a Dobro-ljubova a rozebrány jejich filosofické názory. Kniha přinese velký užitek zvláště našim právníkům, filosofům, literárním vědcům a historikům.

Russkije revoljucionnyje dĕmokraty 1, Učenyje zapiski Leningradskogo universitĕta Nr. 158, serija filologičeskich nauk, Leningrad 1952, 411 stran. Velmi pečlivě sestavený sborník prací filologické fakulty Leningradské university přinese všem, kteří chtějí do hloubky studovat dílo ruských revolučních demokratů, velký užitek. Přes to, že jeho zaměření je převážně literárně-historické, najdou v něm naši filosofové velmi mnoho cenného. Upozorníme zvláště na následující stati: P. V. Sobolev: O problému ideálu lidské osobnosti v kritice Bělinského (O probleme ideala čelověčeskoj ličnosti v kritike Bělinskogo); V. G. Berezina: Bělinskij a Bakunin v třicátých letech (Bělinskij i Bakunin v 1830-je gody); V. E. Jevgenjev-Maximov: Odhalení reakce a vládních „reform“ v básnické tvorbě Někrasova v šedesátých letech (Razoblačenije reakcii i pravjĕl'stvennych „reform“ v poetičeskem tvočestve Někrasova 1860-čh godov); J. S. Sorokin: K historii termínu *realismus* (40—60tá léta XIX. stol.) [K istorii término *realizm* (40—60je gody XIX v.)] a mnoho dalších. Tento sborník může sloužit za vzor našim fakultám a universitám jak

bohatstvím a rozmanitostí temat tak i postavením problémů a jejich zpracováním.

Litĕraturnyj archiv, materialy po istorii litĕratury i obščestvennogo dviženija 3, Izdatelstvo Akademii nauk SSSR, institut ruskij litĕratury, Moskva—Leningrad 1951, 369 stran. V knize jsou otištěny archivní materiály, z nichž četné nebyly dosud uveřejněny. Vedle literárních vědců najdou v nich filosofové a historikové mnoho zajímavého pro studium ruské revoluční demokracie. Naši pozornosti zasluhuje zvláště několik nevydaných úryvků z Gercena a několik jeho dopisů. tři dopisy z Dobroljubovovy korespondence a zejména pak zajímavý dokument ke studiu D. I. Pisareva: „Nĕkolik úryvkovitých vzpomínek na D. I. Pisareva“ (Nĕskolko otryvočnych vospominanij o D. I. Pisarevě) od A. D. Danilova, Pisarevova strýce (publikováno po prvĕ). Při našem nedostatku původního, archivního materiálu o ruských revolučních demokratech je tato publikace cenným příspěvkem k našim studiím.

Totĕž je možno říci o XII. svazku *Archivu Marxe a Engelse* (Gospolitizdat 1952, 178 stran). Tento svazek obsahuje výpisky, konspekty, poznámky zakladatelů vědeckého socialismu ke studiu reformy z r. 1861 a ke studiu sociálně ekonomického a politického vývoje Ruska v druhé polovinĕ minulého století. Kniha umožňuje hlubší poznání díla Marxe a Engelse a je nezbytnou pomůckou pro historiky, filosofy i literární vědce.

Poslední sovětské publikace ke studiu díla ruských revolučních demokratů znamenají velký přínos a jsou pro naše vědecké pracovníky krásným příkladem a radostným povzbuzením k zpracování, zhodnocení a zpopularisování našeho kulturního dědictví.

Lubomír Nouý